

Wywód rodowy prof. Gertrudy Konatkowskiej

Moje zainteresowanie osobą prof. Gertrudy Konatkowskiej i związkami jej rodziny z Bukiem, bierze swój początek ze wspomnień mojego śp. dziadka Stefana i jego starszego rodzeństwa. Wspomnienia te sięgają pierwszych lat XX wieku, czyli czasów, gdy rodziny Formanowiczów i Konatkowskich mieszkały w Berlinie. Stanisław Konatkowski, ojciec Gertrudy, urodzony w 1859 roku w Buku, prowadził wówczas w Berlinie dużą piekarnię, której wyroby Szczepan Formanowicz sprzedawał w swoim sklepie. Szczepan - urodzony również w Buku - był rówieśnikiem Stanisława Konatkowskiego. W owym czasie Gertruda Konatkowska uczyła języka ojczystego mieszkające w Berlinie dzieci polskich emigrantów. Na lekcje te uczęszczało też starsze rodzeństwo mojego Dziadka. On sam, urodzony w Berlinie w 1901 roku, był jeszcze za młody. Znajomość Formanowiczów z Gertrudą Konatkowską przetrwała długie lata. Jeszcze po II wojnie światowej Maria i Zofia z domu Formanowiczówny oraz mój Dziadek, odwiedzili Gertrudę w jej poznańskim domu. Mówili do niej „kuzynko”.

Opis genealogii Konatkowskich z Buku rozpocznę od biografii najwybitniejszej osoby z tego rodu.

KONATKOWSKA Gertruda (1895–1966) – pianistka i prof. PWSM (obecnie Akademii Muzycznej) w Poznaniu¹. Urodziła się 23 czerwca 1895 roku w Berlinie, jako córka Stanisława (1859–1945), ślusarza, zasłużonego działacza Polonii berlińskiej i Marii z Walczuchów (1866–1932). Stanisław Konatkowski pochodził z Buku^{2,3,4}. Był delegatem na Polski Sejm Dzielnicy, który obradował w Poznaniu w dniach 3–5 grudnia 1918 roku⁵. W latach 1900–1918 prowadził w Berlinie dużą piekarnię⁶. Konatkowscy mieli jeszcze troje starszych dzieci: Helenę (1889–1965), Bronisława (1890–1963) i Maksymiliana (1892–1893).

Gertruda w 1911 roku ukończyła dziesięcioklasową szkołę średnią, a następnie – dla pogłębienia kontaktu z kulturą polską – uczyła się w Liceum Kaplińskiej w Krakowie (w 1905 i 1912–1913). W tym czasie Gertruda, razem z siostrą Heleną nauczały języka ojczystego dzieci polskich emigrantów. Działo się to pomimo stałego zagrożenia ze strony policji berlińskiej, która przeprowadzała systematyczną akcję tropienia Polaków, którzy w swoich domach udzielali dzieciom zbiorowych lekcji polskiego. Jak podał „Dziennik Berliński”, w styczniu 1911 roku czterech urzędników policji kryminalnej przeprowadziło rewizję w mieszkaniu „znanego współobywatela naszego” Stanisława Konatkowskiego. Zastali jego córkę Helenę przy udzielaniu lekcji. Skonfiskowali 19 polskich elementarzy. Dzieci zwolnili do domu, a Konatkowskiemu i jego córce zabroniono dalszego udzielania lekcji osobom młodocianym. Pismo Królewskiego Prowincjonalnego Kolegium Szkolnego, które wystosowano w tej sprawie, nakładało karę 100 marek za każdorazowe przekroczenie tego zakazu. Nie zastraszono tym Konatkowskich. Szkoła działała nadal, lecz stosowano coraz przemyślniejsze środki ostrożności⁷.

prof. G. Konatkowska
(rok 1960)

¹ Gąsiorowski A., Knopek B., *Wielkopolski słownik biograficzny*, Państwowe Wydawn. Naukowe, 1981

² USC w Poznania, akt zgonu nr 6593/1945

³ AAP, księga ochrzczonych parafii w Buku, PM 029/25: s. 272, poz. 213/1859

⁴ wg błędnej opinii Marcina Płończaka [w:] *Historia wychodźstwa polskiego w Niemczech*, Wyd. własne 1937 – Stanisław Konatkowski pochodził z Poznania.

⁵ Słownik Delegatów na Polski Sejm Dzielnicy (<http://www.wtk.poznan.pl/sd/>): "Konatkowski z powiatu berlińskiego" (bez podanego imienia)

⁶ Stanisław Szenic, *Polacy w życiu Niemiec XVIII i XIX wieku*, Państwowy Instytut Wydawniczy: 1973

⁷ ibidem

Gertruda już jako czteroletnie dziecko przejawiała talent muzyczny. Jej pierwszym instrumentem była cytra, którą poznała w szkole muzycznej Clary Hinsching. Od 1904 roku uczyła się grać na fortepianie u Gustawa Luthera. Razem z bratem Bronisławem tworzyli duet (fortepian+skrzypce). Studia muzyczne w klasie fortepianu odbyła w 1910 roku w Konserwatorium Klindworth-Scharwenka (u prof. Meyer-Mahra), a następnie w latach 1913–1917 w Państwowej Akademii Muzycznej w Berlinie-Charlottenburgu. Dyplom wirtuozowski uzyskała w 1917 roku i została asystentką prof. Richarda Rösslera. Grę skrzypcową studiowała u S. Ceslara (koncertmistrz orkiestry Bluethnerowskiej), u Wierzchowskiego (Kraków) i Tadeusza Szulca (Berlin). Grę organową doskonaliła w Akademii Muzycznej u prof. Bełcera, uczęszczając jednocześnie na wykłady muzykologiczne na Uniwersytecie berlińskim u prof. Hermanna Kretschmara. Za namową Henryka Opieńskiego w 1920 roku przeprowadziła się do Poznania i rozpoczęła pracę na nowo utworzonej Państwowej Akademii Muzycznej⁸.

Działalność artystyczna G. Konatkowskiej datuje się od roku 1917. Były to recitale fortepiano-we, koncerty kameralne, udział w koncertach symfonicznych, a od 1934 roku audycje radiowe i koncerty szkolne w województwie poznańskim, szczecińskim, bydgoskim i zielonogórskim. Poza koncertami w kraju występowała w Niemczech, Jugosławii, Czechosłowacji, Francji i na Węgrzech.

Jako konsultant pracowała w szkołach muzycznych w Poznaniu, Szczecinie, Zielonej Górze, Kaliszu, Bydgoszczy i Toruniu. W roli jurora brała udział w konkursach: Bachowskim w Poznaniu (1950), Mozartowskim w Katowicach (1956) i Paderewskiego w Bydgoszczy (1961). W roku 1956 przyznano G. Konatkowskiej tytuł docenta, a w 1958 profesora nadzwyczajnego. Na emeryturę przeszła 1 października 1965 roku. Zmarła rok później, 29 października 1966 roku w Poznaniu,

Otrzymała wiele odznaczeń: Złoty Krzyż Zasługi (1952), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1957), Złotą Odznaką Honorową Miasta Poznania (1957), Nagroda Wojewódzka w dziedzinie muzyki (1960)⁹. Jedną z ulic Poznania w dzielnicy Podolany nosi imię Gertrudy Konatkowskiej.

* * *

Konatkowscy pojawili się w bukowskich księgach metrykalnych wraz ze ślubem Walentego Konatkowskiego i Agaty, córki Mateusza Drożdżyńskiego (*1745). Ślub odbył się 31 stycznia 1769 roku. Z aktu zgonu wynika, że Walenty urodził się około 1745 roku. Pochodził najprawdopodobniej z Grodziska. W połowie XVIII wieku żyły w tym mieście cztery małżeństwa posługujące się nazwiskiem Konatkowski, z których każde mogło być rodzicami Walentego¹⁰.

Konatkowscy w Buku byli mistrzami szewskimi. Ostatnim szewcem w rodzie był Feliks, wnuk antenata rodu. Walenty Konatkowski po śmierci pierwszej żony, ożenił się z Wiktoria, córką Wawrzyńca Suchorskiego (*1756). Miał w sumie czternaścioro dzieci. Według aktualnych moich badań, co najmniej siedmioro z nich zmarło w niemowlęctwie, bądź wczesnym dzieciństwie. Nieznane dotychczas są losy Marcela i Apolonii (z pierwszego małżeństwa), oraz Józefa, Józefy i Marianny – z drugiego. Z dwóch synów Walentego, którzy osiągnęli pełnoletniość, Jakub ożenił się w 1819 roku w Buku (w późniejszych latach dwukrotnie w Bninie). Nie zapisano jego potomków w księgach bukowskich. Wojciech, najmłodszy syn Walentego, stał się przodkiem kolejnych pokoleń Konatkowskich żyjących w Buku. Był dwukrotnie żonaty. Jego druga żona, Klara z Wdowickich (córka Tomasa, /*1806/), wydała na świat m.in. Feliksa, który stał się późniejszym ojcem Stanisława Konatkowskiego, urodzonego w Buku 27 października 1859 roku.

W I połowie XIX wieku Konatkowscy żyli także w okolicach Śremu. Ta rodzina wywodzi się od Pawła Konatkowskiego, urodzonego około 1818 roku (± 2). Nie poznałem do tej pory związku tej osoby z rodziną Konatkowskich z Buku.

⁸ Tadeusz Światała, *Pianistka poznańska – Gertruda Konatkowska* [w:] Kronika Miasta Poznania nr 3/1966, s. 98

⁹ Stefan Stuligoz, *Wspomnienie o Gertrudzie Konatkowskiej* [w:] Kronika Miasta P-nia, R XXXV (1966), nr 3

¹⁰ W aktach parafii w Grodzisku nie zachowała księga ochrzczonych z lat 1739-1749

Szczegóły dotyczące historii Konatkowskich z Buku
podają na poniższym drzewie genealogicznym.

- Walenty Konatkowski (*około 1743, †7-04-1813 Buk)
+ Agata Drożdżyńska (*2-02-1745 Buk, †10-04-1785 Buk) / Ślub: 31-01-1769 Buk/
- Stanisław Konatkowski (*27-09-1769 Buk, †1-10-1769 Buk)
- Walenty, Andrzej Konatkowski (*26-11-1770 Buk, †04-05-1774 Buk)
- Marcel Konatkowski (*16-01-1773 Buk, †)
- Małgorzata Konatkowska (*14-07-1778 Buk, †22-01-1779 Buk)
- Adam Konatkowski (*23-12-1780 Buk, †25-12-1780 Buk)
- Apolonia Konatkowska (*11-02-1782 Buk, †)
- Franciszek Konatkowski (*31-03-1785 Buk, †23-09-1785 Buk)
+ Wiktoria Suchorska (*29-12-1756 Buk, †24-04-1814 Buk) / Ślub: 5-08-1785 Buk/
- Jakub Konatkowski (*23-07-1786 Buk, †7-08-1786 Buk)
- Józef Konatkowski (*24-01-1788 Buk, †)
- Marianna Konatkowska (*14-08-1788 Buk, †)
- Jakub Konatkowski (*10-07-1790 Buk, †)
+ Marianna Icieiewska (*1789, †) / Ślub: 19-01-1819 Buk /
+ Agnieszka Szczepankowa (*1816, †) / Ślub: 1850 Bnin/
+ Jadwiga Wysiadła (*1833, †) / Ślub: 1866 Bnin/
- Rozalia Konatkowska (*22-10-1793 Buk, †31-01-1802 Buk)
- Józefa Konatkowska (*19-03-1796 Buk, †18-09-1798 Buk)
- Wojciech Konatkowski (*31-03-1799 Buk, †)
+ Józefa Szmít (*1797, †11-02-1828 Buk) / Ślub: 21-02-1821 Buk /
- Julianna Konatkowska (*19-05-1822 Jankowice, †)
- Piotr Konatkowski (*29-06-1825, †3-04-1828 Buk)
- Wiktoria Konatkowska (*8-12-1827 Buk, †7-01-1828 Buk)
+ Klara Wdowicka (*12-08-1806 Buk, †) / Ślub: 4-05-1828 Buk /
- Balbina Konatkowska (*27-03-1829 Buk, †05-04-1829 Buk)
- Feliks Konatkowski (*8-07-1830 Buk, †)
+ Franciszka Krzeszkiewicz (*1-10-1824 Buk, †) / Ślub: 19-01-1857 Buk /
- Marianna Konatkowska (*6-12-1857 Buk, †3-06-1859 Buk)
- Stanisław Konatkowski (*27-10-1859 Buk, †9-12-1945 Poznań)
+ Maria Walczuch (*8-02-1866 Bytom, †20-07-1932 Poznań) / Ślub: P-ń
- Helena Konatkowska (*1889, †1965)
- Bronisław Konatkowski (*1890, †1963)
- Maksymilian Konatkowski (*1892, †1893)
- **Gertruda Konatkowska** (*23-06-1895 Berlin, †29-10-1966 Poznań)
- Józef Konatkowski (*17-02-1862 Buk, †9-10-1863 Buk)
- Marianna Konatkowska (*12-12-1863 Buk, †)
- Stefan Konatkowski (*22-08-1866 Buk, †)
- Michalina Konatkowska (*2-09-1832 Śliwno k. Buku, †22-10-1832 Buk)
- Wiktor Konatkowski (*23-03-1834 Buk, †10-02-1880 Poznań)
+ Emilia Bredow (*1833, †13-12-1902 Poznań) Ślub: 13-02-1859 Poznań/
- Wincenty Konatkowski (*12-07-1859 Poznań, †19-07-1859 Poznań)

Serdecznie dziękuję wszystkim osobom, które przyczyniły się do opracowania genealogii tej rodziny.